

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

XXII/3

**БЕОГРАД
1976.**

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXII (нова серија)

Св. 3

САДРЖАЈ

Речник и језичка култура (Поводом изласка из штампе последње књиге Рјечника ЈАЗУ) (ЖИВОЛИН СТАНОЈЧИЋ)	95—97
О босанско-херцеговачкој деklinацији <i>Sálko, Sálkē</i> (неколико речи) (РАДОСАВ БОШКОВИЋ)	98—100
Предлог код с генитивом неправих (конкретизованих) глаголских именица (МИЛИЦА РАДОВИЋ-ТЕШИЋ)	101—115
Поводом неких предлога за допуну правила о знацима интерпункције (МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ)	116—122
Још о промени именица типа <i>Раде</i> (МИЛИЈА СТАНИЋ)	123—125

Транскрипција јапанских и кинеских имена

(1) Начелна и конкретна питања транскрипције имена из далекосточних језика (МИТАР ПЕШИКАН)	126—137
(2) Кинеска географска имена у нашој картографији (РАДМИЛА КОВАЧЕВИЋ)	137—143
(3) Особености кинеских властитих имена (LI JU-GIU)	143—146
(4) Правила и примери транскрипције јапанских географских имена (НИКОЛА РОДИЋ)	146—149

Текућа питања језичке културе

Глаголи <i>уснити</i> и <i>уснути</i> (МИЛИЦА ВУЈАНИЋ)	150—152
Потреба сарадње ономастичара и географа (ЗВЕЗДАНА ПАВЛОВИЋ)	153—155
О српскохрватским и албанским именицама на <i>-ар</i> (Поводом облика <i>Косовар</i>) (ДРАГУТИН МИЋОВИЋ)	155—157

Хроника

VI међународни научни састанак слависта у Вукове дане (ЉИЉАНА ЈУХАС)	158—160
О једном корисном терминолошком приручнику (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК)	160—161
Уз Речник жаргона (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК)	161—162

сима, миграцијама и др. И у случајевима где ће, због створене традиције, бити потребно одступити од изворног месног облика имена, те измене географи никако не треба сами да уносе, без сарадње лингвиста. И сами лингвисти таква одступања треба да прихватају крајње уздржано, и не смеју их примењивати у односима какви су до: *дол*, *глава*: *главица*, *мијовски*: *мијовачки* итд.

Исправно записивање и уношење у карте географских имена намеће доста сложених проблема, које географи без помоћи лингвиста не могу добро решити. Све то говори о неопходности тесне сарадње географских и језичких стручњака при изради географских карата, од чега би имале користи различите научне дисциплине — лингвистичке, географске, етнографске и др., а карте би тиме боље задовољиле и своју основну намену, олакшавајући оријентацију на терену.

Звездана Павловић

О СРПСКОХРВАТСКИМ И АЛБАНСКИМ ИМЕНИЦАМА НА -АР

(Поводом облика *Косовар*)

Сасвим исправно је Н. Родић (Наш језик XXI/4—5, стр. 268) указао да је облик *Косовар* доспео у српскохрватски језик из албанског језика. Овом је, свакако, допринела и чињеница да се у оба ова језика сусреће велики број именица изведених истим суфиксом -ар, који води порекло од романског -arius. За српскохрватски је непотребно наводити примере, а у албанском имамо нпр. од именице *det/deti*¹ „море” — *detar* „морнар”, од *katund* „село” — *katundar* „сељак”, од *këpusë* „ципела” — *këpusar* „ципелар, обућар”, од *qytat* „град” — *qytatar* „грађанин”, од *gazetë* „новине” — *gazetar* „новионар” итд.

Посебно се у албанском сусрећу именице које означавају становнике насељених места, крајева, градова, а које се граде суфиксом -ар. Тако од *Korçë* „Корча” имамо *korçar*,² од *Podgradec* — *podgradecar*, па и од *Gjakovë* „Баковица” — *gjakovar*, али и *gjakovas*.

Овај последњи пример показује да се етници граде и другим суфиксима, као што су:

¹ У албанском језику именице имају одређени и неодређени вид, што се обележава постпозиционим чланом.

² У савременом албанском правопису имена становника пишу се малим словима.

-as (*tiranas* — од *Tiranë*, тј. „Тиранац“, а на исти начин *baratas*, *elbasanas*, *kavajas* — становници Берата, Елбасана, Каваје);

-an (*dibran*, *shkodran* — становник Дебра, Скадра);

-jan (*matjan*, *lumjan* — становник Мата, Љума);

-ak (*fierak*, *dursak*, *ulqinak* — становници Пијере, Драча, Улциња).

То значи да се и у албанском језику, као и у српскохрватском, употребљава већи број суфикса за извођење именица које означавају становнике насељених места. Овде је посебно важно да се уочавају и извесне сличности међу тим суфиксима (исп. српскохрватско *Дебрани*, *Скадрани*, *Љумљани* по нормалном систему творбе, а постоје и имена становника типа *Плевљак*, *Тузлак*). Тај однос олакшава међусобне утицаје, а истовремено сведочи да би творбу имена становника требало проучавати и из балканистичке перспективе.

Додајмо да се, поред облика *Косовар*, у фамилијаризованом (српскохрватском) говору становника ове покрајине може чути и *Баковар*, као што су забележени примери *Бакова*, а онда и *Баковац*, *Баковка* (Г. Елезовић). Разлози различите распрострањености облика *Косовар* и *Баковар* у говору тамошњих Срба староседелаца могли би најпре бити у следећем: у албанском језику имамо само облик *kosovar* „*Косовац*“, а два паралелна облика за „Баковичанин“ — *gjakovar/gjakovas*.

Даље околности које доводе до извесног ширења облика *Косовар* у српскохрватском језику — поред билингвизма, мешања и утицаја — могу бити и у овоме: суфикс *-ar* је и данас веома продуктиван у оба језика, а њиме се изводе именице у знатној мери подударног значаја — занимање, вршилац радње, у албанском и становник неког насељеног места или географски специфичног краја (албанска именица *bregdetar* изведена је суфиксом *-ar* од сложенице *breg-det* „приморје“, „морска обала“). Све је то могло створити услове да се и *Косовар* схвати у српскохрватском као именица настала попут других изведеница на *-ar*. Слична појава се може запазити и у албанском језику, где постоји знатан број славизама, па је — поред осталог — одомаћена и реч *govedar*, *govadar*, иако постоји и *lorar* („крavar“).

Постоје и неки психолошки услови који су олакшали поменућу појаву облика *Косовар* у српскохрватском језику. У време кад се ова покрајина друкчије називала (скраћеница *Космет*) употребљавао се етник *Косметлија* (алб. *Kosmetli*), док је *Косовац* имало уже значење. Сасвим је исправан закључак Н. Родића и претходника које он помиње — да је од *Косово*

исправан српскохрватски облик *Косовац*. Он је, међутим, настао у вези с ужим подручјем, па је у време проширења значења на сву територију коју обухвата САП Косово могло доћи до извесног колебања у његовој употреби.

У сваком случају, он је у духу српскохрватског језика. Намера нам је била да пружимо нека објашњења, како је по нашем мишљењу дошло до појава преузимања и облика *Косовар*. Истовремено смо хтели да скренемо пажњу на узајамне везе и утицаје два суседна језика — албанског и српскохрватског, који се не своде само на лексичке позајмице (што је истраживано, али и ту има још доста да се уради), него задире и у системе, живот и градитељске подстицаје оба ова језика, у прошлости и данас.

Драгутин Мићовић